

Seminarium 4 i kursen SF1661 Perspektiv på matematik HT2011

1. Visa med hjälp av potenslagarna P1 – P3 (se nästa uppgift) att för $x > 0, y > 0$, gäller att

$$\ln xy = \ln x + \ln y \quad (\text{L1}), \quad \ln \frac{x}{y} = \ln x - \ln y \quad (\text{L2}), \quad \ln x^r = r \ln x, r \in \mathbb{R} \quad (\text{L3}).$$

2. Utgå nu istället ifrån L1–L3 i föregående uppgift och bevisa att de tre potenslagarna

$$e^{x+y} = e^x e^y \quad (\text{P1}), \quad e^{x-y} = \frac{e^x}{e^y} \quad (\text{P2}), \quad e^{xy} = (e^x)^y \quad (\text{P3}).$$

gäller för godtyckliga reella tal x och y .

3. En lösnings surhetsgrad anges med ph-värdet. Detta definieras som $\text{ph} = -\lg[H^+]$, där $[H^+]$ betecknar vätejonkoncentrationen mätt i mol/liter. En lösning med ph-värde 7 kallas neutral, om ph-värdet är mindre än 7 är lösningen sur och om ph-värdet är större än 7 är lösningen basisk.

Lösning A har ph-värde 7. Lösning B har en koncentration av vätejoner som är 10 gånger större än den i lösning A, och lösning C har en koncentration av vätejoner som är 100 gånger större än den i lösning A. Bestäm ph-värdena för lösning B och lösning C.

4. Det gäller att funktioner $f(x) = \ln x, x > 0$, har derivata $f'(x) = \frac{1}{x}$. Bestäm tangentlinjen till grafen $y = \ln x$ i den punkt där $x = 1$. Bestäm också närmevärden till $\ln 1.1$ och $\ln 0.98$ med hjälp av tangentlinjen (linjär approximation).

5. Tänk dig att du skall beräkna värden för funktionen $f(x) = x^5$ för x -värden mycket nära 2. Ungefär hur stor förändring i funktionsvärdet fås för en liten förändring utav x -värdet? Alltså: bestäm ett linjärt uttryck i Δx som approximerar $\Delta f = f(x_0 + \Delta x) - f(x_0)$, då $x_0 \approx 2$ är en konstant och Δx är litet.

Hur blir det om du istället skall beräkna värden för funktionen $f(x)$ för x mycket nära $\frac{1}{2}$. Hur stor förändring i funktionsvärdet fås approximativt i detta fall vid en liten förändring i x värdet?

KOMMENTAR. De små förändringarna i x -värdet kan tänkas ha uppkommit som t ex mätfel eller avrundningsfel. Uppgiften kan alltså tänkas handla om hur ett litet numeriskt fel fortplantar sig vid beräkning av funktionsvärden.

V G Vänd!

6. Vilket är det minsta positiva tal x som är sådant att

$$\int_0^x \sin t \, dt = 0 \quad ?$$

7. I en viss elektrisk krets gäller att vid konstant spänningen U ges värmeenergin W som utvecklas i kretsen under ett tidsintervall av längd T av

$$W = \frac{1}{10} U^2 T.$$

Härled en integralformel för den värmeenergi som utvecklas i kretsen under ett tidsintervall $t_0 \leq t \leq t_1$ om spänningen istället är en funktion av tiden $U = U(t)$.

V G Vänd!

Ovanstående uppgifter ska lösas inför seminarietillfället. Till seminariet ska du ha med dig lösningar på dessa uppgifter, skrivna på ett papper per uppgift, med namn och personnummer på. Lösningarna ska vara väl motiverade och tydligt skrivna. Även en person som inte är insatt i problemet i förväg ska lätt kunna läsa och förstå dina lösningar. Rita figur, förklara alla beteckningar du inför och förklara hur du resonerar!

Vid seminariet kommer era lösningar att behandlas och diskuteras. Exempel på vad som kan hända: några uppgifter samlas in och rättas av lärare, några uppgifter kamraträttas, dvs rättas av andra studenter, några uppgifter blir lösta på tavlan av studenter (t ex av dig!). Precis vad som ska hända och vad du ska göra får du veta när du kommer dit.

Godkänd vid ett seminarietillfälle blir du om du deltar aktivt vid hela seminarie-tillfället och utför de uppgifter du blir tilldelad, samt att de uppgifter som väljs ut för inlämning är väl behandlade och väl presenterade. Uppgifter för inlämning skall lämnas vid seminarietillfällets början.

Godkänd på hela seminarieserien blir du om du är godkänd på minst 3 av de 4 seminarietillfällena. Klarar du det får du automatiskt 3 poäng på uppgift 3 vid det ordinarie skriftliga tentamenstillfället och vid ordinarie omtentamenstillfället (och endast vid dessa tillfällen). Väl godkänd blir du om du är godkänd på alla 4 seminarietillfällen och du får då på motsvarande sätt automatiskt 4 poäng på uppgift 3. Om du har 3 poäng på uppgiften genom seminarierna och vill höja till 4 poäng behöver du göra hela uppgiften vid tentamen.

Det är tillåtet att samarbeta med andra när du löser uppgifterna, men det är inte tillåtet att skriva av en lösning eller lämna in en lösning som du inte arbetat med själv. Var och en ska skriva sina egna lösningar. Och observera detta: det räcker inte att du har med dig lösningar, du ska i detalj kunna förklara varje steg i lösningarna. Om du inte muntligt och skriftligt kan förklara din egen lösning ordentligt blir du inte godkänd.

Din föreläsare informerar om i vilken grupp du skall redovisa dina seminarieuppgifter. Endast seminarieuppgifter redovisade i föreskriven grupp ger underlag för bonuspoäng.